

N:o 89.

Af herrar **E. Hammarlund** och **F. Berg** i Stockholm om
statsunderstöd för undervisning i huslig ekonomi vid folkskolor, högre folkskolor och folkhögskolor.

I Kongl. Maj:ts proposition till innevarande års Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof föreslår Kongl. Maj:t i punkten 19) under åttonde hufvudtiteln, att Riksdagen måtte höja anslaget till högre skolor för qvinlig ungdom med 160,000 kronor. Enligt de af Kongl. Maj:t godkända och i statsverkspropositionen, sid. 193, närmare angifna grunderna för erhållande af statsbidrag till högre skolor för qvinlig ungdom och sådana samskolor, som äro upprättade å orter, der allmänt läroverk för gossar ej finnes, är nämnda förhöjning delvis afsedd att främja ett särdeles behjertansvärdt ändamål, nemligen undervisningen i huslig ekonomi. Hvarje i förslaget inbegripen skola, som meddelar undervisning i huslig ekonomi, skulle nemligen »för detta ändamål kunna tilläggas ett särskildt understöd af högst 1,000 kronor, för hvilket särskilda understöd motsvarande bidrag af kommun eller enskilde donatorer ej erfordras».

Vigten och betydelsen af att det uppväxande qvinliga släktet redan under skoltiden bibringas de allmännaste teoretiska och praktiska insigterna i huslig ekonomi är numera allmänt erkänd. På många ställen måste skolan härvidlag ingripa, om något skall blifva åtgjordt, ty i hemmet saknas ej sällan både tid och förutsättningar härför.

Riksdagen har ock erkänt behöfligheten af statens medverkan på detta område. Så utgår sedan år 1893 ett statsanslag af 5,000 kronor årligen för beredande af undervisning i huslig ekonomi vid högre lära-

rinneseinariet, och från och med år 1897 har Riksdagen årligen anvisat 5,000 kronor till understöd åt de vid Upsala enskilda läroverk och Ateneum för flickor i Stockholm samt af Göteborgs allmänna folkskolestyrelse anordnade undervisningskurser för utbildande af lärarinnor i huslig ekonomi. Sistnämnda anslag har från och med år 1901 blifvit af Riksdagen höjdt till 6,300 kronor.

I den mån lärarinnor i detta ämne blifvit utbildade, har vid allt flera folkundervisningsanstalter, så i stad som på landet, undervisning i huslig ekonomi blifvit införd. För att bereda intresse för ämnet särskildt å landsbygden hafva på senaste tiden i skilda delar af riket (Bohuslän, Vestergötland, Östergötland, Dalarne) inrättats s. k. vandrande skolkök. Enligt tillgängliga uppgifter funnos år 1901 skolkök inrättade vid ett 60-tal folkskolor, vid 3 högre folkskolor och vid 6 folkhögskolor.

Att ämnet huslig ekonomi tills vidare emellertid blott förekommer på undervisningsplanen vid ett jämförelsevis litet antal folkskolor, högre folkskolor och folkhögskolor beror naturligtvis på de ganska betydande kostnader, som äro förenade med detta ämnes införande. För undervisningens praktiska ordnande är nemligen nödvändigt att inrätta ett s. k. skolkök. De årliga utgifterna vid en större skola för ett dylikt skolkök kunna beräknas till 2,000 å 2,500 kronor. Enligt inhemtade upplysningar uppgå kostnaderna för ett skolkök, som blifvit inrättadt vid en industriplats på den svenska landsbygden, till omkring 950 kronor förutom lokal och bränsle.

Om, i likhet med hvad nu blifvit af Kongl. Maj:t föreslaget beträffande de högre flickskolorna och samskolorna, särskildt statsunderstöd bereddes de folkskolor och högre folkskolor samt möjligen äfven folkhögskolor, hvilka meddela undervisning i huslig ekonomi, skulle detta i hög grad främja nämnda ämnes införande. Och något skäl för att härvidlag ställa folkundervisningsanstalterna i en sämre ställning än öfriga skolor kan näppeligen uppletas. Tvärtom tala kraftiga skäl för att i främsta rummet de flickor, som erhålla sin uppfostran i folkskolan, der bibringas sådana insigter, att de i framtiden, då lifvets pligter kalla dem att sköta om ett hem, kunna göra detta med insigt och med iakttagande af all möjlig omtanke och sparsamhet.

Säkraste medlet att arbeta för nykterhetens främjande torde ock vara att gifva qvinnorna en sådan uppfostran, att de väl förstå sig på att ordna och sköta ett hem, och detta gäller särskildt de qvinnor, som erhålla sin uppfostran i folkskolan. Tiden torde nu vara inne, att man icke blott i städerna utan äfven på landet tar itu med att undervisa de

blifvande husmödrarna om näringsmedlens sammansättning, deras anrättning på billigaste och tjenligaste sätt o. s. v. På grund af ren okunnighet slösas nu ej sällan högst betydligt. Kosthållningen blir både dyr och dålig. Bästa sättet att råda bot häremot är inrättandet af skolkök — på större orter fasta och i verksamhet under större delen af året, på mindre orter flyttande, så att kurser kunna meddelas på olika platser, allt eftersom förhållandena det kräfva.

De kostnader, som genom ett bifall till vårt förslag skulle uppstå för statsverket, torde, ifall statsunderstödet utdelas efter enahanda grunder som blifvit ifrågasatta för de högre flickskolorna och samskolorna, kunna för närvarande beräknas till högst 50,000 kronor. Med detta anslag skulle till de folkskolor, högre folkskolor och folkhögskolor som inrättat större och mera fullständiga skolkök, hvilka draga en årlig kostnad af 2,000 kronor eller deröfver, kunna utdelas ett statsanslag af högst 1,000 kronor, på sätt blifvit af Kongl. Maj:t föreslaget för de högre flickskolorna och samskolorna, och till folkskolor, högre folkskolor och folkhögskolor, som inrättat enklare skolkök, skulle kunna lemnas ett statsbidrag, motsvarande ungefär hälften af de verkliga kostnaderna. Statsanslaget torde till en början och innan större erfarenhet vunnits, böra uppföras på extra stat.

De närmare bestämmelserna för statsanslagets åtnjutande kunna lämpligen här, liksom i fråga om de högre flickskolorna och samskolorna, fastställas af Kongl. Maj:t.

Vi tillåta oss alltså värdsamt hemställa,

att Riksdagen måtte
dels besluta, att folkskolor, högre folkskolor och folkhögskolor, som meddela undervisning i huslig ekonomi, må för detta ändamål kunna tilläggas ett särskildt statsunderstöd efter enahanda grunder som de af Kongl. Maj:t föreslagna beträffande dylikt statsunderstöd till högre skolor för qvinlig ungdom och vissa samskolor;

dels ock för ifrågavarande ändamål på extra stat för år 1903 bevilja och till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag af 50,000 kronor.

Stockholm den 27 januari 1902.

Emil Hammarlund.

Fridtjuv Berg.